

ТУРИСТИЧНА ІНДУСТРІЯ ЯК ГАЛУЗЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

1. Туристичний бізнес та його еволюція.
2. Історія розвитку туризму в Україні.
3. Розвиток туристичної індустрії в умовах ринку.
4. Види туризму.
5. Функції туризму в суспільстві

Карпенко Наталя Миколаївна

Знайомство!

- o Переконайте мене, що туризм це цікаво вам.
- o Надайте, хоча б, цікаві факти про цю сферу.

1. Ранньоісторична фаза.

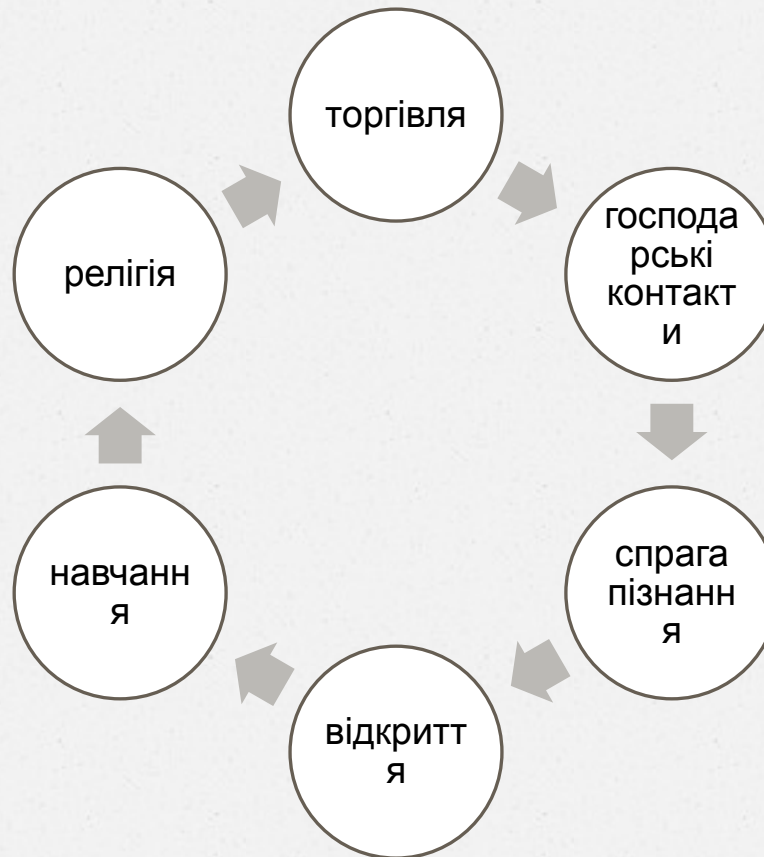

Відповідно до крайніх історичних інтерпретацій епоха подорожей і екскурсій почалася з вигнання з раю Адама і Єви. Сучасна наука, як правило, відмовляється визнавати цих перших мандрівників туристами.

Вони не відповідали головному критерію, який зумовлює цей термін.

Назвати критерії туриста, екскурсанта!!!

Мотивами переміщення у просторі в
ранньоісторичні часи здебільшого
ставали такі чинники:

o Єгипетські тексти, які датуються 2000-1000 рр. до нашої ери, свідчать, що подорожі для отримання задоволення і відпочинку були звичайним явищем у житті древніх єгиптян.

o Подорожі здійснювалися здебільшого для участі в Олімпійських іграх або з метою спостереження за їх ходом (776 р. до н.е. 394 р. н.е.).

- Здійснювались також систематичні поїздки до дельфійського оракула.
- Справжній розквіт туризму в древності відбувся завдяки Римській імперії. Римляни створили дорожню мережу небачених раніше масштабів (довжина головних доріг більш як 90 тис. км, а довжина другорядних шляхів, з'єднуючих між собою окремі поселення, перевищувала 200 тис. км). Добре розвинута шляхова мережа слугувала військовим, адміністративним і торговельним цілям. Але, крім цього, вона використовувалась для подорожей, які здійснювались для "чистого" задоволення, розваг і відпочинку.

- Наслідком загибелі Римської імперії став занепад цивілізації і пов'язаного з нею стилю життя. Протягом наступних 800 років, заповнених війнами і безладом, індивідуальні подорожі не відбувалися, а колективні здійснювались із метою торгівлі або пограбувань.

o Епоха Ренесансу і Просвітництва змінила мотивацію здійснення подорожей. Водночас змінився і суб'єкт мандрівок (**суб'єкт? розкрийте поняття**). Подорожі зумовлювалися наявністю великих фінансових коштів, володінням юридичних привілеїв і значним обсягом вільного часу, що давало можливість **подорожувати тільки нечисленним членам найбільш заможних соціальних груп**. У XVII ст. отримали популярність подорожі по Європі - так звані Grand tour of Europe, **пов'язані з бажанням отримати освіту**. Вони здійснювались у межах програми виховання молодих аристократів.

На думку швейцарського вченого К. Каспара в основі системи туризму лежать **дві підсистеми**: **суб'єкт туризму** (турист); **об'єкт туризму** (туристський регіон та туристська індустрія).

- o Суб'єктом туризму є людина, яка прагне пізнавати світ відпочиваючи. Тому вона користується туристськими послугами, що представлені у відповідному місці, яке визначається, як туристський регіон.

- o На вашу думку туризм зараз з якою мотивацією здійснюється?
- o Ви подорожуєте для чого, що є вашим мотиватором?

o *Подорожі також сприяли налагодженню господарських і політичних контактів аристократичної молоді зі знатними іноземними родинами. Завдяки змінам економічної і суспільної структури, до складу нової еліти ввійшло багате міщанство, яке шляхом вивчення аристократичного стилю життя намагалося закріпити й узаконити надбане суспільне становище.* (1. Г. Сковорода навчався за кордоном — в Будапешті, Пресбурзі (нині Братислава), Відні, Венеції, Флоренції; 2. Іван Мазепа-гетьман України (1687—1709 рр.) - протягом трьох років навчався у Німеччині, Італії, Франції та Голландії, де здобув блискучу європейську освіту, досвід європейського політичного та культурного життя.)

- Згадайте своє коло друзів, випускників шкіл, є такі серед них, що навчаються закордоном?

- o Подорожі дітей із заможних міщанських сімей до місць, які раніше відвідували тільки аристократи, в першу чергу для того, щоб продемонструвати свій статус нової еліти. У відповідь на таку поведінку аристократія намагалась відділитися і дистанціюватися від небажаного і зневажуваного суспільства "нових багатіїв". Тому вона шукала нові місця для подорожей. **Колишні поїздки за кордон змінилися відвідуванням вітчизняних курортів** (наприклад, Баден-Баден, Спа, Ескле-Бен, Маріанське Лазне і т.д.)

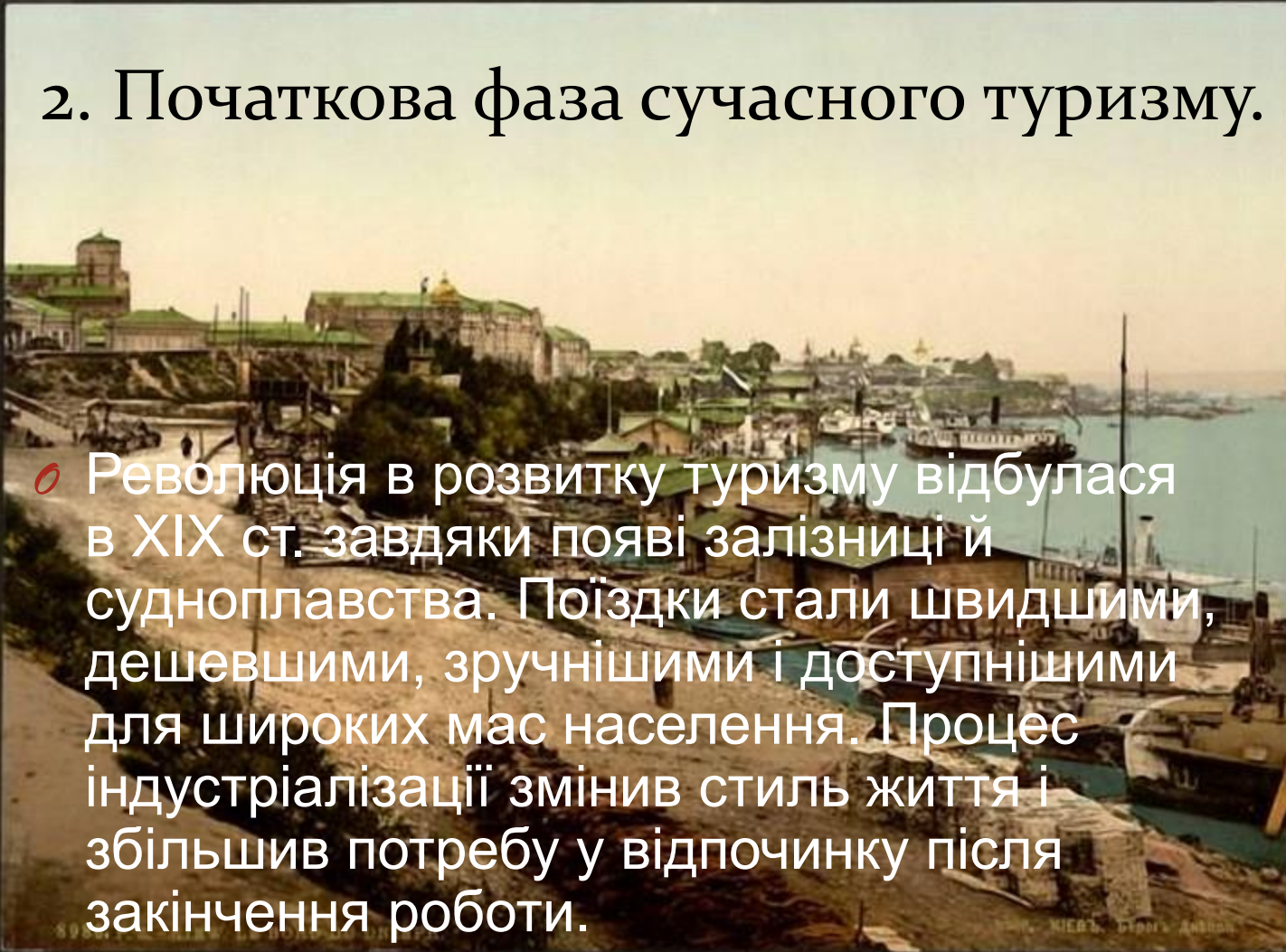
◦ Де зараз наш український бомонд відпочиває?

о Вважається, що дворянській і аристократичній молоді XVII і XVIII століть, яка подорожувала не тільки для отримання нових знань, а й для розваг і задоволень, може бути присвоєний статус туриста. Туристичними можна вважати поїздки молоді (особливо англійської, а пізніше і з інших європейських країн) зі знатних сімей, які здійснювалися перед вступом у доросле життя, тобто дво- або трирічні Grand tour із Лондона через Париж в Італію. Переважна ж більшість населення задовольнялася розповідями і піснями про далекі мандрівки і тільки набагато пізніше - з початком книгодрукування - з'явилася можливість читання книг, газет та ілюстрованих журналів із розповідями про подорожі.

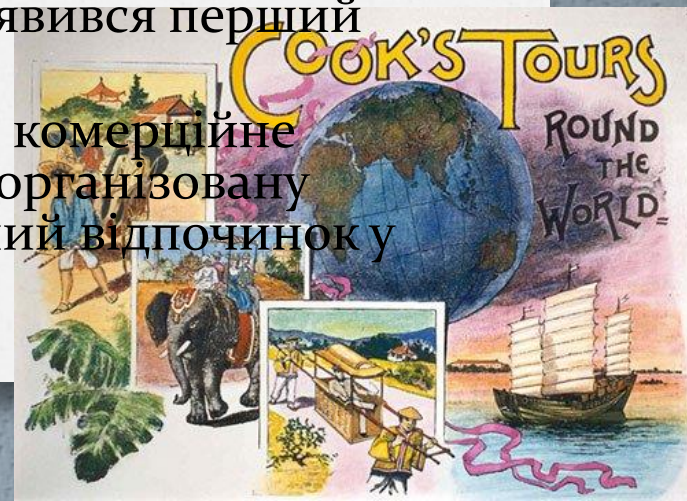
2. Початкова фаза сучасного туризму.

- Революція в розвитку туризму відбулася в ХІХ ст. завдяки появі залізниці й судноплавства. Поїздки стали швидшими, дешевшими, зручнішими і доступнішими для широких мас населення. Процес індустріалізації змінив стиль життя і збільшив потребу у відпочинку після закінчення роботи.

o Перша колективна подорож відбулася в 1841 р. її організатором був Томас Кук, який як голова англійського товариства тверезості намагався в такий спосіб протидіяти алкоголізму й залучати у своє товариство нових членів і прихильників. Шлях довжиною 10 миль пролягав із Лейстера в Лофборо, а під час залізнодорожньої поїздки 570 її учасникам під звуки музики пропонували чай і тістечка. Вартість поїздки була чисто символічна - один шилінг. Характер цієї поїздки ще не був комерційним, але новий бізнес розвивався досить швидко. Протягом 20 років, зі зростанням розмірів і фінансових масштабів, він відокремився в самостійну галузь, яка спочатку рекламувала свою продукцію безсистемними плакатами і малюнками, але невдовзі (в 1862 р.) з'явився перший каталог подорожей.

o Томас Кук відкрив перше в новому часі комерційне туристичне бюро і 1865 р. вивіз першу організовану групу заможних туристів на закордонний відпочинок у Швейцарію.

3. Фази зростання

- Ця фаза припадає на період 1914-1945 рр. Збільшився обсяг туристичних поїздок. Особливо зросла кількість учасників туристичного руху середнього класу, управлінців вищої ланки.
- Але відпустки в Західній Європі спочатку були дуже скромними - **від 3 до 6 днів відпочинку протягом року**. Соціальний статус потенційних клієнтів і спрямованих здебільшого, на літній відпочинок на незначній віддалі від місць постійного проживання і роботи. Можна вважати, що двадцяті роки поклали початок розвитку соціального туризму.

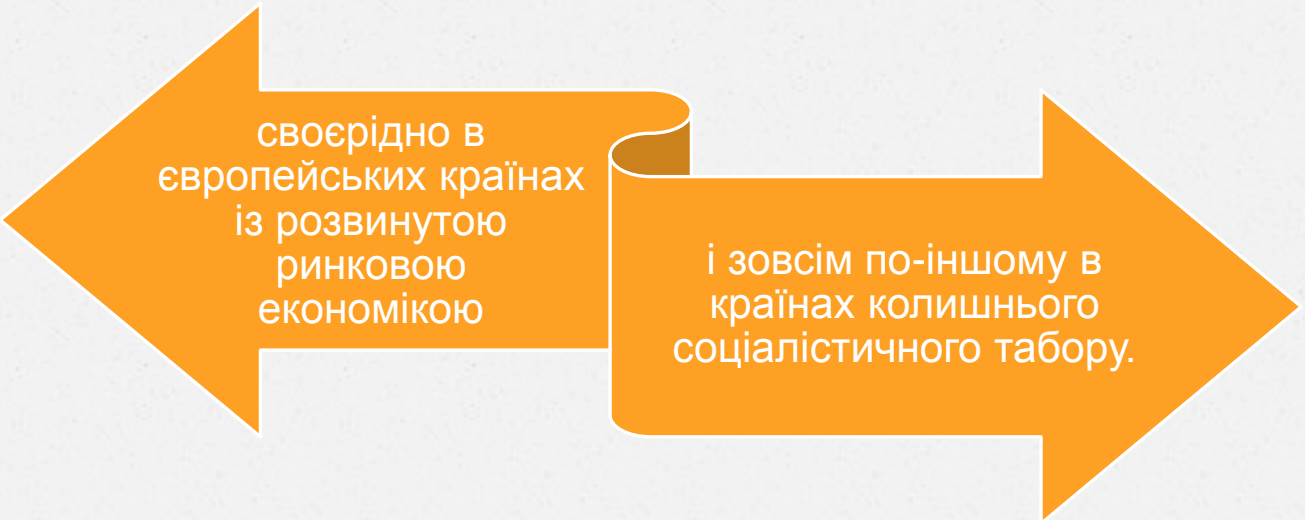
Домашнє завдання:

- Поділитися на 2 команди до 5 осіб:
- Які нації люблять подорожувати за кордони своєї країни? Ваш висновок – чому?
- Які нації полюбляють відпочинок в межах своєї країни? Ваш висновок – чому?

4. Фаза масового розвитку туризму.

- Після 1945 р. туризм вступив у нову фазу розвитку, яка характеризувалася, з одного боку, масовістю туристичних поїздок, а з іншого - масштабністю і прогресивною диверсифікацією туристичних пропозицій.

Фаза розвитку туризму до початку 90-х років паралельно розвивалася у двох різних напрямках

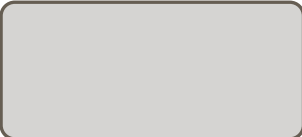

своєрідно в
європейських країнах
із розвинутою
ринковою
економікою

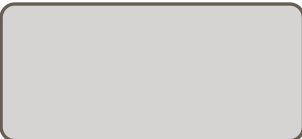
і зовсім по-іншому в
країнах колишнього
соціалістичного табору.

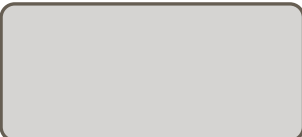
Туризм у країнах Центральної і Східної Європи

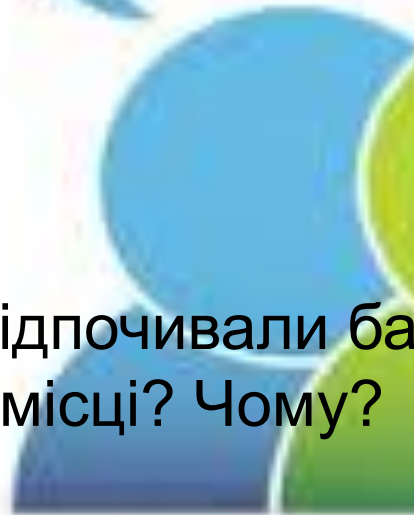
 низьким показником інтенсивності туристичних поїздок,

 обмеженням подорожей кордонами власної країни або в кращому випадку - територією країн свого політичного обслуговування,

 одноманітністю програми перебування,

 низькими стандартами туристичної й розважальної бази,

 відсутністю системних рішень, які б забезпечували розвиток, модернізацію і реконструкцію матеріально-технічної бази туризму.

o Де ви відпочивали багато разів в одному й тому ж місці? Чому?

У країнах із ринковою економікою туризм набув форму господарської діяльності, розширюючи сферу третього сектора у високо розвинутих країнах

1. Туризм сприяє відтворенню робочої сили у вільний час і, завдяки цьому, більш ефективному її використанню в робочий час.

2. Туризм - це суспільний інструмент, інтегруючий різні соціальні групи.

3. Самостійність у вільний час сприяє зняттю пригнічуючого незадоволення умовами праці.

4. Туризм активізує малорозвинуті регіони і створює (прямо або опосередковано) нові робочі місця.

5. Туризм - це соціально-економічний інструмент зменшення регіональних диспропорцій.

Уперше незалежна Україна заявила про себе як про самостійного партнера на ринку туризму

- о на Варшавському туристичному ярмарку і туристичному салоні в Познані в 1993, уклавши понад 300 контрактів, переважно з приймання туристів у країні. Основою відродження туристичної індустрії стало створення державного комітету з туризму, розробка закордонних актів, що регулюють туристичну діяльність, ліцензування підприємств, установ, фірм і компаній сфери туризму. У 1994 році почалася атестація готельно-туристичних підприємств, було організовано перший в Україні Міжнародний туристичний салон "Україна-94"

- o Світовий досвід засвідчує, що індустрію туризму можна розвивати і в період економічних криз, оскільки витрати на створення одного робочого місця тут у 20 разів менші, ніж у промисловості, а оборотність інвестиційного капіталу в 4,2 рази вища, ніж в інших галузях господарства.

Перші відомі письмові згадки про рекреаційно-туристичну діяльність в Україні

- сягають часів Давньої Греції. У Північному Причорномор'ї були засновані міста-колонії, найбільшими з яких були Тіра (тепер Белгород-Дністровський), Ольвія (біля Парутине Миколаївської обл.), Херсонес (сучасна околиця Севастополя), Пантікапей (тепер Керч), Феодосія, Євпаторія, в яких використовували лікувальні води, грязі кримських озер і лиманів.

На території України, яка входила до складу Російської імперії

- перші державні заходи щодо розвідки мінеральних джерел та їх експлуатації з лікувальними цілями проводилися з 1717 року. У другій половині XVIII ст. в Україні почався швидкий розвиток курортів.
- До Першої світової війни більшість курортів Галичини, Наддніпрянської України, Криму знаходилися як у приватному, так і в державному підпорядкуванні. Найважливішими санаторно-курортними районами України до 1941 р. вважалися Крим (168 оздоровниць на 27,5 тис. місць) і Одеса (50 санаторно-рекреаційних закладів)

Рекреаційно-туристична діяльність у Західній Україні

- По-іншому розвивалася, яка була поділена між Польщею (Галичина і Волинь), Румунією (Буковина) і Чехословаччиною (Закарпаття). Найкраще ця галузь була розвинута в Галичині. Тут функціонували курорти європейського значення (Трускавець, Моршин, Черче, Немирів), відбудовано санаторії та пансіонати, здійснювалася реконструкція зелених насаджень. Більшість курортів належали приватним особам.

Narodowe Archiwum Cyfrowe, sygn. 1-U-8120-1

- o У міжвоєнний період туризм набув значного розвитку. Найпопулярнішими туристичними центрами стали Яремче, Ворохта, Криворівня, Коростів, Гребенів, Славське. Значний внесок у розвиток туризму в Західній Україні в 1924-1939 рр. зробило краєзнавчо-туристичне товариство "Плай", яке розробляло туристичні маршрути, організовувало екскурсії, мало свої турбази, розвивало видавничу діяльність.

Розвиток внутрішнього туризму:

- Розвиток туризму в Україні припадає на 50-ті роки. Міжнародний туризм був розвинутий слабо.
- У 60-х - першій половині 80-х років рекреаційно-туристичне обслуговування стає в Україні масовим.
- За 10 років (1970-1980 рр.) туристична мережа збільшилася вдвічі, а середньорічний темп приросту - до 2 тис. місць.

Реалізація розвитку туристичної індустрії в умовах ринку

- o можлива за наявності чотирьох основних складових:
 1. капіталу,
 2. технології,
 3. кадрів,
 4. туристичних ресурсів.
- o Оскільки четверта складова - туристичні ресурси - найдешевша, то в цілому це визначає високу рентабельність туристичної діяльності. Якщо туризм пов'язаний зі створенням туристичного ресурсу, собівартість туристичного продукту різко зростає. Під **туристичними ресурсами** розуміють сукупність природних і створених людиною об'єктів, придатних для виробництва туристичного продукту. Як правило, туристичні ресурси визначають формування туристичної діяльності в регіоні.

Наведіть приклад:

- o туризм пов'язаний зі створенням туристичного ресурсу
- o туризм на базі існуючого туристичного ресурсу

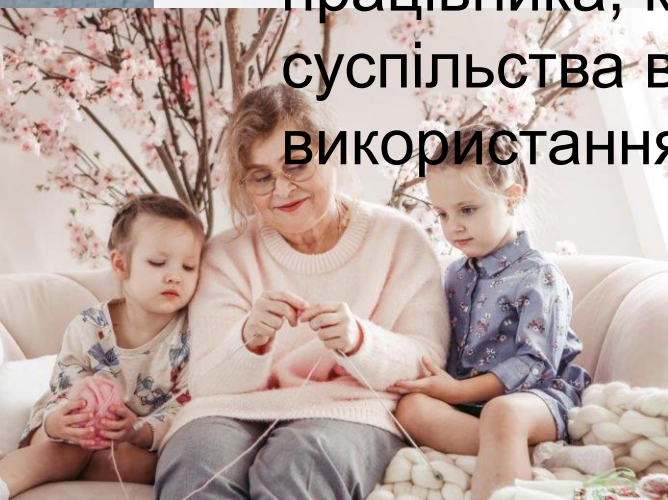
По 2 приклади на практику по кожному з видів туризму, хто не відповідає на парі.

o Ці ресурси умовно поділяють на природні та інфраструктурні. Динамічний розвиток туристичної індустрії потребує обох їх видів.

Принципова відмінність між поняттями «ресурси» і «потенціал»

- ресурси існують незалежно від суб'єктів економічної діяльності, а потенціал окремого підприємства, суспільства в цілому невіддільний від суб'єктів діяльності. Тобто «потенціал», окрім матеріальних і нематеріальних засобів, включає здібності працівника, колективу, підприємства, суспільства в цілому до ефективного використання наявних коштів або ресурсів.

Можна зробити висновок

**формування
туристичного потенціалу
регіону обумовлено**

можливістю
використання
туристичних
ресурсів в
організації

і розвитку
туристичної
діяльності на
певній території.

Здатність суб'єктів
туристичної діяльності
ефективно
використовувати
туристичний потенціал
регіону
забезпечуватиме

успішний розвиток як
суб'єктів туристичної
індустрії, так і регіону.

Кожен регіон на основі **аналізу туристичних ресурсів** формує туристичний потенціал, релевантний можливостям суб'єктів туристичної діяльності використовувати туристичні ресурси регіонів.

Туристичний потенціал сприяє підвищенню привабливості території для туристів, а туристичні регіони – перспективними.

- o Назвіть свої власні ресурси і потенціал.
- o Який ресурс має місцевість звідки ви родом та її потенціал?

Комплексне туристичне освоєння місцевості передбачає наявність чотирьох основних компонентів:

- - природничих та історико-культурних туристичних цінностей;
- - техніко-економічної інфраструктури загального і спеціального призначення;
- - основної матеріальної бази туризму;
- - допоміжної бази (з кооперації).

Робота в команді!

- o Уявімо, що ми вперше натрапили на місцевість біля Азовського моря з місцевими жителями у поселені Кирилівка і вирішили в міністерстві захистити проєкт.

Ваша команда розробляє стратегію комплексного туристичного освоєння місцевості по чотирьох основних компонентах. Що є в наявності, а що потрібно створити.

Уважно слухаю ваші пропозиції.

Україна має вигідне

Згідно Закону України «Про туризм» виділяють наступні види туризму:

дитячий	молодіжний	сімейний	для осіб похилого віку
для інвалідів	спортивний	лікувально-оздоровчий	культурно-пізнавальний
релігійний	гірський	сільський	підводний
пригодницький	мисливський	автомобільний	самодіяльний

Поговоримо:

- o Обирайте будь-який з видів туризму та розкажіть про цей вид. Розкажіть як ви його розумієте чи ваші асоціації з цим видом туризму. Наступний доповідач - Не повторюватись!!
- o Чи користувались ви таким видом?
- o Який з видів вам би хотілось найближчим часом спробувати?
- o Власний бізнес, в якому з видів ви бачите?
- o Який з видів туризму підійде до нашого регіону?

- o За допомогою туризму людина пізнає світ, відпочиває та поновлює свої сили, передає крізь покоління інформацію (яким чином???), розвиває економіку (пізнавальна, виховна, інтеграційна, оздоровча, економічна, містоформуюча функції та ін.).
- o Проте серед великого загалу варто звернути увагу на **найбільш важливі функції туризму:**
 - o *соціальну*
 - o *економічну*
 - o *гуманітарну.*

Соціальна функція туризму полягає в відновленні сил, раціональному використанню вільного часу, посиленню співпраці між країнами, народами тощо. При цьому відновлювана функція лишається основною. Збільшення темпу життя, погіршення екологічної ситуації негативно впливає на активність людини, продуктивність її роботи. У даному аспекті туризм допомагає людині відновитись, подолати наслідки надмірного психологічного та фізичного навантаження.

Економічна функція туризму полягає у створенні нових робочих місць та вирішенню проблем зайнятості населення. Автоматизація виробництва та витіснення людей роботами з виробництва потребує вирішення цієї проблеми. Туризм у даному аспекті чудово допомагає вирішити цю задачу. Розвиток туризму призводить до: збільшення прибутку підприємств; зростання грошового обігу, середньої заробітної плати; збільшення відсотку працевлаштування; розвитку торгівлі, сфери послуг, готельно-ресторанного бізнесу, покращенню інфраструктури та ін.

До **гуманітарних переваг туризму** відносять: розширення світогляду людини через пізнання мови, культури, звичаїв та історії інших народів упродовж екскурсій, подорожей; розвиток гуманного відношення до різних етнічних груп; формування естетичних поглядів.

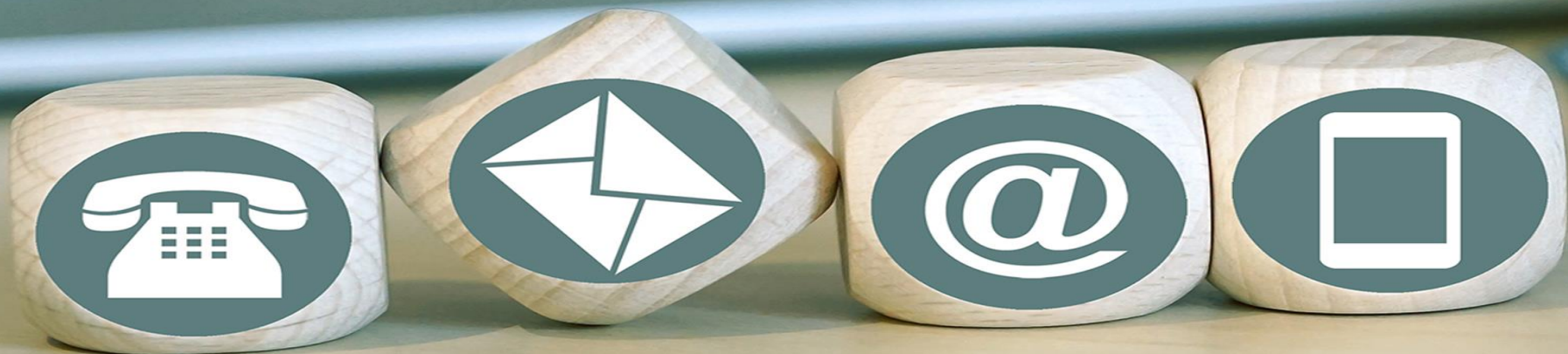
- o Противагою до цих функцій туризму є його негативні наслідки, що називаються **дисфункціями туризму**.
- o Що ви можете віднести до негативних наслідків від туризму?

До найбільш розповсюджених **негативних наслідків розвитку туризму на територіях туристичної рецепції**, зокрема, відносимо:

- Знищення навколишнього природного середовища внаслідок масового туристичного руху (**Еверест** — найбільш високогірне сміттєзвалище світу. Альпіністи залишають там геть усе, що стало непотрібним у дорозі. Відтак влада **Тибету** зобов'язала туристів здавати після спуску 8 кг зібраного сміття або сплатити 100 доларів за нестачу кожного кілограма.)
- розширення і функціонування туристичної інфраструктури, пов'язаної з процесом туристичної урбанізації (Шкода від туризму найбільше проявляється не у засміченні лісу, а в знищенні екосистеми островів, Ко Чай — популярний острів, який повністю закрили для туристів 3 роки тому. Влада Таїланду визнала, що натовпи гостей невдовзі можуть знищити його унікальні краєвиди.);
- комерціалізацію традиційної місцевої культури;
- суспільні патології у відвідуваному суспільному середовищі (проституція, алкоголізм, наркоманія);
- дезінтеграцію сім'ї і поляризацію місцевого населення;
- залежність місцевої туристичної економіки від зовнішніх чинників

Карпенко Наталя Миколаївна:

☎ Контакты: 067-730-61-81

☎ **natalyakarpenko@i.ua**